

EGY UTAZÁS RÉSZLETE

Egy utazás körülbelül húszméteres szakaszáról szeretnék írni. 1989 szilveszterén Romániába tartottunk Keszthelyi Andrással és két barátjával, akik Nyugaton éltek, s volt valami kis magánújságjuk, abba akartak gyorsan riportot készíteni a forradalomról. Meg volt egy Olcit autójuk, azzal utaztunk. Én többé-kevésbé csak véletlenül kerültem közéjük: amikor Nagy Zsuzsáéknál, ahol össze szokott gyűlni a társaság, meghallottam, hogy mit terveznek, kértem, hadd menjek én is. Nem lehet, mondták, mert megpakolták az autót különböző adományokkal, negyedik embernek nincs hely. Ekkor én kölcsönkértem egy volt könyvtári munkatársamtól egy tetőcso-magtartót, arra felraktuk az adományok egy részét, például a villanykörtéket, és úgy már elfértem, mehettem velük.

Különben nemrégem jöttem vissza onnan, valamikor december közepén jártam Romániában a *Nappali ház* nevű folyóiratunk ügyében, amelynek akkor már megjelent két száma, és én tartottam a kapcsolatot a romániai szerzőkkel. Mindkét szám megjelenése után mentem (meg már az első szám megjelenése előtt is – Takáts Jóska útmutatása nyomán –, hogy abban is legyen határon túli szerző), próbáltam becsempészni néhány példányt. Egyszer sikerült, egyszer nem. Fekete papírba csomagoltam, és eldugtam őket a mosdófülke egyik részébe, de a második szám példányai után hiába nyúláltam a határ után, nem találtam őket. Nem baj, azt hiszem, így is örültek nekem, például KAF Székelykeresztúron. Tőle indultam haza december közepén.

Aztán jártam már a nyolcvanas évek közepén is néhányszor odaát, akkor főleg Bárdi Nándor megbízásait teljesítettem, aki gyógyszereket küldött velem megadott címekre. Az is kényes ügy volt, nem szerették a román vámosok a gyógyszereket, de általában egy-egy doboz külföldi cigarettával meg lehetett oldani a dolgot. Egyszer azonban leszállítottak a vonatról, túl sok volt nálam a gyógyszer. Mondták is, hogy ez már túl sok, visszaküldtek.

Mindig merő rettegés volt a határ. Sokáig állt a vonat, mentek végig a határőrök, aztán a vámosok, és már a határőrök is nézték egy listából, hogy kit engedhetnek be, kit nem, a vámosok meg, amilyen kedvük volt éppen, de mindig feltúrtak mindent, mindenhová benéztek, kikérdezték az embert,

hová megy, kihez. Mindenki rettegett a fülkében. Külön rettegések. Elszótlanodtunk, vártunk. Mikor érnek a mi kocsinkhoz. Mikor halljuk meg valamelyik másik fülkéből a parancsoló hangot. Mikor rántják fel a fülkénk ajtaját. Aztán az ellenőrzés után, amikor elindult a vonat, a kézzelfogható megkönnyebbülés, szinte felszabadultság, a meginduló beszélgetések. Én, ugye, ebben kevésbé vettem részt, de az érzés nálam is megvolt.

Szóval elindultunk az Oltcittel, aminek az egyik ajtaját belülről nem lehetett kinyitni, csak úgy, hogy letekerte az ember az ablakot, kinyúlt, és kívülről kinyitotta. Ez alkalmat adott némi viccelődésre, hogy mi lesz, ha lőnek ránk – akkor még arról jöttek a hírek, hogy helyenként valakik lövöldöznek. A tetőcsomagtartó valahol Pilis után leesett. Félretettük egy fa tövébe, az épen maradt adományokat valahogy bepakoltuk, mentünk tovább.

Arra már nem emlékszem, hogy a határ magyar oldalán volt-e különösebb ellenőrzés, ha egyáltalán, de úgy rémlik, nem kellett sokáig várni, annak ellenére, hogy rengeteg autó tartott Romániába, személyautók, teherautók, mind adományokat vitt. Arra viszont jól emlékszem, hogy a román oldalon mi volt.

Nem volt semmi. Úgy rémlik, határ sem volt, se kerítés, se sorompó, mert talán a határátkelő mellett nyitottak meg egy külön utat, de ellenőrzés biztosan nem volt. Nem jött oda hozzánk senki, nem kértek útlevelet, nem nézték a csomagokat, meg se állítottak minket. Állt egy egyenruhás az út mellett, és integetett minden autónak, hogy tovább.

Aztán húsz méter után visszatértünk a Nagyváradra vezető útra, közben eljutottunk Kolozsvárra, nem lőttek ránk, onnan még elmentünk Temesvárra, ott köszöntöttük az új évet, de ez már nem olyan érdekes.

Egyszer arról írt Várnagy Tibor az említett folyóiratunk opera-számába, hogy amikor az M1-es és M7-es közös szakaszán közeledünk Budapesthez, és feltűnnek előttünk a városszéli hatalmas házak az óriásplakátokkal, az számára egy opera. Ebben az értelemben ez a húszméteres szakasz számomra valamiféle örömfólia volt, egy keserves és küzdelmes szimfónia diadalmas befejezése kórossal, dobokkal, trombitákkal. Persze, ez így csak egy metaforikus elképzelés, és a valóságban is csak egy pillanat volt, utána a szabadabb viszonyok között ismét az emberi gyengeség és önzés került az előtérbe, ami nálunk mára oda vezetett, hogy az elkülönülés és a nemzeti öncélúság nevében épp ezeket a szabadabb viszonyokat akarják korlátozni – de azért egy ilyen kivételes pillanat fontos az ember életében. Talán mindazok számára fontos volt, akik ott tömött autósorokban, izgatottan, de türelmesen átkeltek egy nem létező határon.